

Literatūra

2.uzdevums- folklorā- 6.klase

1. Atrodi paslēptos sakāmvārdus un parunas! Uzraksti tos!

Acdaldzimtenesdūdūmiksparentsvešuiznugunitakkarstāki.
.....

Pjondrātrākiplersolišijolksbaīsāksceļšio.
.....

Jortelstumšākatsgsgnaktshiasjosarpispožākasnezvaigznes.
.....

vestnesliņķimuzlabakakurilaimes
.....

neuzveikssemācītiesabcnekadopiuнавparmetrivēlu
.....

2. Lasi tautasdziesmas un noskaidro, kādā nozīmē lietots vārds vai vārdu savienojums *dižākā, dzīvoji darbu, maz tikusi!*

3. Pastāsti, kas tautasdziesmās teikts par mātes un meitas attiecībām! Vai visās tautasdziesmās ir izteiktas līdzīgas domas?

4. Klasē pārrunājiet, kādas ir jūsu un vecāku attiecības!

5. Sameklē 5-7 tautasdziesmas, kuras stāsta par bērnu mīlestību pret māti!

Tu, māsiņa, dižākā,
Nerāj mani, mazāko,
Tu dzīvoji dižu darbu,
Es mātei kājas āvu.

Kur čakla māmiņa,
Tur slinkas meitas:
Kamēr meita apgriezās,
Māte darbu padarīja.

Tā, māmiņa, tava vaina,
Ka es slinka, maz tikusi:
Kam tu pati dubļus bridī,
Mani slinku audzināji?

Viz mana mēlīte
Kā vizulīte:
Kaut mani pirkstiņi
Tā vizuļotu!

Paldies saku māmiņai,
Vai tā dzird, vai nedzird,
Ka tā mani mazu dienu
Pie darbiņa radināja.

(Latviešu tautasdziesmas.)

6. Lasi un mini mīklas! Visu triju latviešu tautas mīklu atminējumus iesaisti saliktā teikumā par kukaiņu dzīvi!

Mazs, mazs vīriņš,

Zaļi svārki mugurā,
Vijolīte padusē.

.....
Meln dej, melns lec,
Melnam pēdas nepaliek.

.....
Es sēdu, es tupu,
Bet vakarā dziedu.

.....
Otram kož, pats nomirst.

.....
Abi gali resni,
Viducis tievs.

.....
Skrien, rūc, apsēžas, rok.

.....
Asins tētiņš līkām kājām.

.....
Kas stāv pie griestiem kājām uz augšu?

.....
(Latviešu tautas mīklas)

7.Lasi anekdotes un izraksti to tēlus! Raksturo katru no tiem!

8. Noskaidro, par ko cilvēki smējušies senos laikos! Kas rada pārpratumus?

1.

Vēlā naktī čigāns piedauzījies pie saimnieka loga un saucis, ka viņās mājās kādu nosituši. Saimnieks prasījis, ko nosituši. Čigāns teicis: „Laid iekšā, tad pateikšu.” Kad nu saimnieks ielaidis, čigāns teica: „Viņās mājās pulkstens vienu nosita, vai tad nav guļams laiks?”

2.

Senāk sienu pļāvuši uz pusēm.

Reiz, kad zemnieks bijis sakasījis desmit gubiņas, pienācis muižkungs: „Piecas iaved sev, piecas muižai.”

Zemnieks savas piecas iavedis mājās, otras piecas gubiņas atstājis, kur stāv.

Otrā dienā zemnieks piekasa vēl piecas gubiņas. Muižkungs atkal saka: „Piecas iaved sev, piecas muižai.”

Un zemnieks atkal piecas savas iavedis mājās, bet otras piecas atstājis, kur stāvējušas.

Kad siens bijis cauri, muižai piecas gubiņas arī tikušas.

3.

Reiz kādas muižas laukos rakts grāvis. Barons iet pārlūkot darbu. Grāvrači guļ. Viens guļ vienā grāvja galā, otrs otrā.

Barons saskaities un saucis: „Ko jūs te dar?”

Pirmais grāvračis atbild: „Es ķīķerēju, kā tas ūdens tek.”

„Bet tas otrs, ko tas?” jautājis barons.

„Tas palīdz man.”

Barons noticējis, bet grāvrači labi atpūtušies.

Pēc laika grāvis izrakts. Lai zinātu, cik padarīts, cik jāmaksā, grāvi mēra.

Nomēra vienu malu. Kungs aprēķina, bet grāvrači saka, ka jāmēra arī otra mala un arī dibens, jo tie arī ir rakti. Kungs domājis- taisnība, tie arī ir rakti, un samaksājis trīskārtīgi.

(„Kas gudrs, tam padoms”)

1. Skaidro vārdus *sakasīt, gubiņas, muižkungs, ķīķerēt!*

Atbildes skolotājam

1.uzd.

- Dzimtenes dūmi par svešu uguni karstāki.
- Jo ātrāki solīši, jo īsāks ceļš.
- Jo tumšāka nakts, jo spožākas zvaigznes.
- Sliņķim laba laime.
- Mācīties nekad nav par vēlu.

6.uzd.- sienāzis, blusa, circenis, bite, skudra, vabole, ods, muša.

3.uzdevums- folklorā 6.-8.kl.

1.Lasi sadzīves pasakas un izraksti tabulā to tēlus!

2. Raksturo tēlus!

Pa melam ēd, pa melam strādā.

Viens saimnieks vedis uz pļavu pļāvējiem putru mucīnā. Putra kūlājusies: klunkā, klunkā, klunkā.

Saimnieks nemaz nav pamanījis, ka visa putra no mucīnas izklunkājusies.

Aizbraucis pļavā un skubina pļāvējus ēst: „Ēdiet vien, bērni, tāpat pa melam, putra braucot izklunkājās no mucīnas visa ārā!”

Neko darīt- ēduši ar pa melam. Kad bijis jāiet pļaut, saņēmuši izkaptis un šūpojuši. Saimnieks izsaucies: „Kāpēc tad tā?”

„Pa melam ēdam, pa melam pļaujam sienu!” pļāvēji atbildējuši.

Zemē aprakta manta.

Kādreiz vecs tēvs, taisīdamies uz miršanu, piesaucis savus trīs dēlus un teicis „Pašlaik man jāmirst. Atstāju jums savu dārzu, kur aprakta liela bagātība. Rociet labi dārzu, tad to atradīsiet.”

Tēvs nomiris. Dēli rakuši dārzu, bet nekādas bagātības neatraduši. Tik dārzs devis bagātīgus augļus. Nu dēli attapušies, par kādu bagātību tēvs runājis.

Dēli aizvien uzcītīgi rakuši dārzu, saņēmuši bagātus augļus un dzīvojuši laimīgi.

Laiskā sieva.

Kādam vīram bijusi tik slinka sieva, ka negribējusi ne pirkstu kustināt, ne kāju celt. Sieva tik gulējusi mīkstā gultā, un vīrs to nesis, kur vajadzīgs. Reiz sieva saukusi: „Vīriņ, es salstu! Aiznes mani pie krāsns!” Vīrs to aiznesis. Pēc brītiņa atkal: „Vīriņ, es degu! Aiznes mani gultā.”

Bet šoreiz vīrs nekā. Lai deg vien. Sieva vēl kādas reizes izsaukusies, tad pati aizgājusi gultā. Nu vīram amats rokā: kā sieva sauc, lai nes, vīrs tik pie karstas krāsns.

Tā ar laiku vīrs atradinājis sievu no slinkuma.

Pasaka	Tēli	Tēlu raksturojums

